

Az Országos Széchényi Könyvtár tevékenysége 2009-ben
a Magyar Országos Közös Katalógus
működtetésével, karbantartásával és fejlesztésével kapcsolatban

Az év első felében lezajlott migrálásról és a párhuzamosan végzett, kisebb fejlesztésekről:

1. Megtörtént az adatbázis migrálása az OSZK szerverére.
2. A migrálás közben az adatbázisban adattisztítási, adatkorrektív műveletek is történtek:
 - a. rekordot létrehozó intézmény kódjának egységesítése
 - b. duplumkulcson” alapuló duplumösszevonás visszamenőlegesen is megtörtént. (A monografikus rekordok száma: 4,7 millióról 2,9 millióra csökkent)
 - c. Egyes könyvek esetében: hat-nyolc duplumrekord helyett most egy-három rekord maradt
 - d. Egyes könyvtárak helyi azonosító-változásának követése (OGYK, BCE)
 - e. szintaktikai ellenőrzés változásai (szigorítások a jövőbeni kurrens feltöltések esetében)
 - f. helyi lelőhelymezők visszamenőleges kitöltése (852 \$b) → lelőhely szerinti keresés ezen alapulhat
3. Módosulások történtek a működési mechanizmusokban is:
 - a. Kötetkezelés mechanizmusa változott
 - b. A helyi és MOKKA rekordazonosítók kezelése jelentősen módosult
 - c. analitikus információk „gyűjtése” az 505 mezőkben
 - d. Példányspecifikus információk (possessorok, bejegyzések, kötés-adatok)
 - e. Helyi lelőhelyek fogadása és tárolása vagy szükség esetén automatikus kitöltése
 - f. Helyi lelőhelyek-változások jelzésének mechanizmusa
4. Besorolási adatrekordok betöltése az alábbi forrásokból:
 - a. Személy- és testületi név rekordok:
 - i. OSZK
 - ii. FSZEK
 - iii. DEENK
 - iv. SZTE
 - b. A tárgyszórendszerek közül
 - i. a Köztaurusz (2008.12.19-i verzió),
 - ii. a szegedi tárgyszavak
 - iii. a MeSH és Library of Congress angol és magyarra fordított tárgyszavainak az a szegmense, amelyet a debreceni katalógus használ.
5. Besorolási adatok kezelése változott
 - a. Duplumellenőrzés a besorolási rekordokra
 - b. Besorolási rekordok kiegészíthetősége → bibliográfiai rekordok globális updatelése
 - c. Skeleton rekordok automatikus leváltása a később beérkező „kézi” rekordokkal
 - d. Utalók közötti ellentmondások kiszűrése
 - e. Tárgyszórendszerek egymástól elkülönített kezelése
6. Keresések, indexek változásai
 - a. Ékezet nélküli indexek
 - b. Új indexek, változtatott tartalmú indexek
7. Új kommunikációs formák létrejötte:
 - a. MOKKA-wiki (<http://www.mokka.hu/wiki/Kezd%C5%91lap>)

- b. Betöltéslogok feldolgozása
- 8. Z39.50 szerver migrálása
- 9. A migrálás befejezése után a fő hangsúly arra helyeződött, hogy egyre több könyvtár valóban elkezdje a folyamatos kurrens feltöltést.
 - a. Végigtekintettük a könyvtárakat, hogy hol milyen akadályai vannak a tényleges kurrens feltöltésnek indításának.
 - b. Változások a kurrens bekötésekben:
 - i. Elindult a napi feltöltés a Nyugat-Magyarországi Egyetem adatbázisából. (korábban tűzfal-problémák voltak.)
 - ii. Elindult a napi feltöltés a FSZEK adatbázisából. (korábban beállítási hibák miatt „eltűntek” a rekordok menet közben)
 - iii. Az ELTE esetében megoldódtak adatátviteli problémák, illetve javították az exportformátum néhány, elsősorban kötetkezeléssel kapcsolatos hibáját.
 - iv. A HUNTEKA-s könyvtárak
 - 1. megoldották az egy adatbázisból érkező különböző könyvtárakhoz tartozó rekordok esetében a felküldött rekordok rekordfejének megfelelő kódolását.
 - 2. áttekintettük a kötetkezelésük különböző módjait és azok viselkedését a kurrens feltöltési mechanizmusok közben. Mindezek lehetővé tették, hogy közeljövőben a HUNTEKÁS könyvtárak gyors egymásutánban elindítsák a kurrens feltöltést.
 - v. A szombathelyi adatbázisból már érkeznek fel folyamatosan rekordok, de még csak munkafájlból gyűlnek; a több kötetes rekordok esetében a kiexportált rekordokból adatok hiányoznak; ennek tisztázása folyik most.
- 10. Tovább folyt a MOKKA wikiben a dokumentációk gyűjtése, írása elsősorban a aktuálisan folyó munkák kapcsán (kötetkezelés leírása, újonnan belépő könyvtárak tesztrekordjainak elemzése)
- 11. Folyamatban van az OSZK-ban telepített új bugzilla-verzióban a jelszavak kiosztása, témakörök felvétele, bejegyzések átvezetése a korábbi verzióból.
- 12. Szabó Julianna vezetésével folyik a hangzó anyagok, kották leírási szabályzatának kialakítása.
- 13. A kötetrekordok duplum-összevonásával kapcsolatos mechanizmusokat új szabályokkal egészítettük ki.
- 14. Folyik a WEBOPAC felület tesztelése és a még meglévő konfigurációs hiányosságok javítása.
- 15. az utolsó negyedévben tovább folytatódott a könyvtárak kurrens feltöltésre állításával kapcsolatos munkák. Ez sok esetben együtt jár az éppen aktuálisan felérkező rekordok kívánalmainak megfelelően a feltöltési mechanizmusok, konverziók finomításával illetve a rekordokon végzett feltöltés közbeni átalakítások korének bővítésével:
 - a. Hogy az ELTE kötetrekordjait is fogadni tudjuk, be kellett építeni egy olyan átalakító mechanizmust, amely a beérkező rekordokban nem megfelelő helyen lévő kötetjelzést átalakítja.
 - b. Elindult a szombathelyi Berzsényi Dániel Könyvtár kurrens feltöltése. A beküldött rekordjaikról naponta emailben kapnak visszajelzést.
 - c. A KSHK rekordjainak feltöltése kapcsán kiderült, hogy a MARC konverziókat kell finomítani az eltérő kódértékek figyelembevétel. Ennek létrejötte után a KSHK is kurrens feltöltővé vált.
 - d. Az OPKM induló feltöltése megtörtént és utána kurrens feltöltővé is váltak.

- e. Az Aleph-et és a egyes HUNTEKA-t használó könyvtárak kedvéért ki kellett alakítani a kötetrekordkezelés egy újabb lehetséges formáját. Ezek a könyvtárak HUNMARC formátumban, de egy rekordos kötetkezelési móddal dolgoztak. A konverziós program további módosításával lehetett alkalmazkodni az ő gyakorlatukhoz.
 - f. Elkészült a HUNMARC → MARC21 irányú konverzió az authority rekordokra is.
 - g. A SZIEAOTK induló feltöltése megtörtént.
 - h. Az MTA rekordjainak teljes újratöltése megtörtént. (korábbi rekordszolgáltatási hibák miatt bekerült hibás karakterek tették ezt szükségessé)
 - i. A MKEK induló betöltése és kurrens feltöltésének indítása megtörtént.
 - j. A BMEOMIKK rekordjainak újratöltéséhez szükséges átalakítások megtörténtek, illetve kialakult a kurrens feltöltés egy módja, esetükben a NETCAT program segítségével.
16. Megegyezés született arról, hogy tudja a MOKKA feltöltő mechanizmusa begyűjteni a MOKKA-R számára (is) szükséges rekordokat, és azokat a MOKKA-R számára átadni. A szükséges módosítások megtörténtek, az ezután történő betöltések során már gyűjtjük a MOKKA-R számára átadandó rekordokat.
17. A rekordfelküldéshez kapcsolódó szolgáltatások jelentősen kibővültek
- i. a feltöltéskor a felérkezés tényéről visszajelzést ad a feltöltő program
 - ii. a felküldött és az adatbázisba automatikusan elinduló rekordok sorsáról napi összesítő jelentést kap a könyvtár. (Beérkezett, konvertált, betöltött, figyelmeztetéssel betöltött és visszautasított rekordok szám; ez utóbbiról tételes lista is készül a visszautasítás okával)
 - iii. WEB-es felületen az adott időszakban történt feltöltésekről, visszautasításokról szóló jelentést kapnak a jelszóval rendelkező könyvtárak. Egyes rekordok élettörténetét is le lehet keresni.
 - iv. A WEB-es felület használatáról útmutató készült a MOKKA-wikiben: http://www.mokka.hu/wiki/Felt%C3%B6lt%C3%A9si_logok
18. Folyamatosan figyeljük az adatbázisba bekerülő rekordokat, a már bekapcsolt kurrens feltöltések adatforgalmát.
19. Az OSZK-ban újratelepített hibabejelentő szoftverben folyik a napi problémák regisztrálása, azok megoldásának követése. Igyekszünk minél több könyvtárat rávenni arra, hogy az email helyett a hiba- és tennivaló jelentésnek ezt a formáját használják. Használatáról rövid leírás készült a MOKKA-wikiben.
20. A feltöltések kapcsán felmerő katalogizálási hiányosságok egyeztetések folynak a könyvtárakkal:
- a. Tovább folyik az egyes könyvtárakkal kapcsolatos tudnivalók gyűjtése a MOKKA-wikiben: <http://www.mokka.hu/wiki/Kateg%C3%B3ria:K%C3%B6nyvt%C3%A1rak>
 - b. A HUNTEKA-s könyvtárak éves összejövételén megbeszélés zajlott le a kötetes dokumentumok szabványos leírásának módjairól.
 - c. A MOKKA-wikiben összefoglaló készült a MOKKA működésének legfontosabb pontjairól a MOKKA-t használó katalogizálók számára.

Rendszergazdai feladatok:

- Rendszeradminisztrációs feladatok ellátása, folyamatos rendszerfigyelés
- Kapcsolattartás a szállítóval, egyeztetés a közeljövő változtatásairól
- A MOKKA és MOKKA-R levelezőlista karbantartása

- MOKKA adatbázis karbantartási munkáinak elvégzése
- MOKKA weblap üzemeltetése, adatjavítások, új lapok készítése
- MOKKA rendszeradminisztrátori támogatás nyújtása
- Tanácsadás a MOKKA-R tagozat részére
- Bugzilla rendszer karbantartása, feladatok karbantartása
- Dokumentációs rendszer (wiki) információs oldalak készítése, módosítása
- Statisztika modul hozzáférések biztosítása
- Új tagokkal kapcsolatfelvétel, mintarekordok begyűjtése
- Technikai problémák esetén közvetlen konzultáció az érintett könyvtár informatikusaival

A hatékony kommunikáció érdekében kétheti rendszerességgel videokonferencia keretében találkozunk a MOKKA vezetői, a működtetésében részt vevő kollégák, valamint a fejlesztő képviselője. A napi problémákat és az aktuális teendőket vitatjuk meg, valamint a kisebb fejlesztési feladatokat készítjük elő.

Rendszeresen konzultálunk az OSZK vezetésével és az Egyesülettel a jövőbeni tervekről. A fejlesztőkkel folytatott megbeszéléseken tájékozódunk az új technológiai lehetőségekről, a fejlesztői csoportok javaslatairól. Az év végén előkészítettük a TÁMOP program keretében tervezett fejlesztést segítő szakértői csoport munkáját.

Az Országos Széchényi Könyvtár a TÁMOP TudásdepoExpress pályázat keretében a MOKKA fejlesztésére is igényelt és nyert forrásokat. 2009 októberében írtuk alá a szerződést *“A nemzeti könyvtár az élethosszig tartó tanuláért. Országos és intézményi fejlesztések a tanulás szolgálatában az állományok hozzáférhetőségének biztosítására, innovatív új szolgáltatások kialakítására és az olvasás népszerűsítésére”* című projektre, melynek része a MOKKA fejlesztése is. A támogatásból megújul a közös katalógus rendszere, egyesül a MOKKA és az ODR adatbázis, valamint a Köztaurusz rendszerének modernizálása is megtörténik. A megvalósításban partnerünk a szegedi és a debreceni Egyetemi Könyvtár.

Az adatbázis migrálásról, fejlesztési tervekről beszámoló, tájékoztató cikkek:

Koltay Klára: Mi újság a MOKKA háza táján? 4. Új szerver, új adatbázis
In: *Tudományos és Műszaki Tájékoztató*, 2009/4, pp. 167-174.

Koltay Klára: MOKKA adatbázis: migrálás tanulságokkal (előadás)
Networkshop, Szeged, 2009. április 15.

Bánkeszi Katalin: A MOKKA közös katalógus fejlesztése az OSZK vezetésével
Networkshop, Szeged, 2009. április 16.

Bánkeszi Katalin: A MOKKA fejlesztése a TÁMOP források felhasználásával
MKE Vándorgyűlés, Debrecen, 2009. július 11.

Koltay Klára: MOKKA-ODR adattartalmak: tapasztalatok, lehetőségek
MKE Vándorgyűlés, Debrecen, 2009. július 11.

Bánkeszi Katalin: MOKKA-ODR továbbfejlesztés – TÁMOP
ODR konferencia, 2009, október 12.

MOKKA nap (2009. június 23. OSZK)

Június 23-ára az Egyesülettel közösen szervezünk egy olyan műhelytalálkozót a MOKKA tagkönyvtárainak, ahova elsősorban a katalogizálókat és az informatikusokat vártuk a résztvevők a könyvtárak részéről.

Az a tapasztalatunk, hogy a katalogizálók egy része idegenkedik a rekordok átemelésétől a MOKKA-ból, vagy mindenféle fenntartásaik vannak. Ugyanakkor más könyvtárak rendszeresen használják a MOKKA-t forrásként. Szerettünk volna ebben a kérdésben kicsit előbbre lépni, és megmutatni a kevésbé aktív könyvtáraknak, hogy miként tudják legjobban hasznosítani a munkájukhoz a MOKKA rekordjait. (ez a közelgő retrokonverziós munkák miatt is nagyon fontos lenne.

Másfelől látjuk a problémákat, amik az eltérő katalogizálási szokások miatt a MOKKA oldalán jelentkeznek. Itt is az volt a cél, hogy az egységes szemlélet felé tereljük a katalogizáló kollégákat.

Egyúttal bemutattuk a MOKKA újdonságait is, beleértve a közelmúltban átalakított betöltési rendszert, ami az informatikusoknak nyújt segítséget a betöltések követéséhez.

MOKKA Egyesületi közgyűlés, 2009. 03. 31.

Részt vettünk a közgyűlésen, ismertettük az elmúlt időszak fejlesztéseit és a jövőbeli terveket, beleértve a TÁMOP pályázatban vázolt továbbfejlesztési elképzeléseket.

MKE Vándorgyűlés, 2009. július 10., Debrecen – MOKKA Fórum

Az Egyesület szervezésében fórumon találkoztak a fejlesztők és a könyvtárak képviselői, valamint a projekt irányítói, hogy a MOKKA tervezett fejlesztésével kapcsolatban megvitassanak fontos kérdéseket.

Több alkalommal beszámoltunk az országos könyvtári programok ismertetése kapcsán a MOKKA fejlesztési terveiről és az ODR-hez való kapcsolódásáról. (OKM, Veszprém, Miskolc, Debrecen)

Budapest, 2010. február

Bánkeszi Katalin